

Book Review

Mavrodiev, Stoil (2022). Психоанализата в България до 40-те години на XX век [Psychoanalysis in Bulgaria until the 1940s] Paisii Hilendarski University Publishing House, Plovdiv, Bulgaria, стр. 368 ISBN - 978-619-202-807-7

Отзив на книга: „Психоанализата в България до 40-те години на XX век“ с автор доц. д.п.н Стоил Мавродиев

Review of the book "Psychoanalysis in Bulgaria until the 40s of the 20th century", written by Assoc. prof. Stoil Mavrodiev, D.Sc.

Milena Motsinova-Brachkova^{*a}

[a] Department of Psychology, Veliko Tarnovo University "St. St. Cyril and Methodius", Bulgaria.

Резюме

Отзивът представя книгата „Психоанализата в България до 40-те години на XX в.“ с автор на доц. д.п.н Стоил Мавродиев, която разглежда създаването и развитието на психоанализата в България в периода 20-те – 40-те години на XX век. Проучването и анализирането на творчество на българските психоаналитици от този период представлява съществен принос на автора в изучаването на българската психоанализа и нейните постижения.

Ключови думи: психоанализа, българска психоанализа, критика на психоанализата

Abstract

The review presents the book "Psychoanalysis in Bulgaria until the 1940s" authored by Assoc. Prof. Stoil Mavrodiev, PhD, which examines the creation and development of psychoanalysis in Bulgaria in the period from the 1920s to the 1940s. XX century. The study and analysis of the works of Bulgarian psychoanalysts from this period represents a significant contribution of the author to the study of Bulgarian psychoanalysis and its achievements.

Keywords: psychoanalysis; Bulgarian; psychoanalysts; criticism of psychoanalysis.

Psychological Thought, 2023, Vol. 16(2), 454-459, <https://doi.org/10.37708/psyc.v16i2.902>

Received: 2023-09-25. Accepted: 2023-10-01. Published (VoR): 2023-10-31.

Handling Editor: Natasha Angelova, Department of Psychology, South-West University "Neofit Rilski", Blagoevgrad, Bulgaria. *Corresponding author at: Department of Psychology, Veliko Tarnovo University "St. St. Cyril and Methodius", Bulgaria. E-mail: m.mocinova@ts.uni-vt.bg

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

От раждането на психоанализата през 1895 г., когато Зигмунд Фройд и Йозеф Бройер публикуват „Изследвания върху хистерията“, през целия XX век до днес тази „нова чума“ преминава през истинско епидемично разпространение.

Както отбелязва Патрик Ландман в книгата си „Фройд“ фройдовите понятия отдавна са излезли извън рамките на клиничната област и “няма област от т.нар. хуманитарни науки – от философията до антропологията, от историята до социологията, от педагогиката до литературата, в която да не са проникнали” (Landman, 2006, p.5).

Горещо възхваляван или яростно критикуван, психоаналитичният дискурс е неотменна част от цивилизационните постижения на модерната наука и култура. Общо разпространено е мнението, че въпреки интереса към идеите на психоанализата още от двадесетте години на XX век, когато българските фройдисти д-р Никола Кръстников, Младен Николов и Иван Кинкел създават първото Психологическо дружество, в България няма сериозно разпространение и утвърждаване на психоаналитичната теория и практика.

В своя монографичен труд доц. д.п.н Стоил Мавродиев защитава тезата, че това разбиране се основава на факта, че психоанализата в България през този период „остава непроучена до този момент“ (Mavrodiev, 2022).

Според автора отделни изследвания хвърлят частична светлина върху някои аспекти от развитието на психоанализата до 40-те години на XX век, но „цялостно подробно и всеобхватно изследване липсва“ (Mavrodiev, 2022). Точно това е и заявката на автора – да представи по-пълно и цялостно изследване на историята на българската психоанализа.

Психоанализата навлиза в България в края на XIX и началото на XX век. Това е период на формирането на новата българска интелигенция, когато много млади българи

получават образование в Европа, донасят и разпространяват новите философски и научни идеи на времето.

През периода 20-те – 40-те години на ХХ век се наблюдава бурно развитие на психоаналитичното движение в България. Българските фройдисти са представители на широки обществени кръгове – университетски преподаватели, лекари, юристи, учители.

Психоаналитично ориентирани български автори активно превеждат основните трудове на Фройд. Извършват мащабна популяризаторска дейност, като изнасят огромен брой лекции и беседи из цялата страна. Авторът отрича установеното становище, че българските психоаналитично ориентирани автори от това време само разпространяват идеите на Фройд, без да имат свой оригинален принос.

Въпреки, че повечето от тях не са преминали класическо обучение по психоанализа, както и собствена анализа и нямат клинична практика под супервизия, голяма част от тях „прилагат психоанализата като методология в своята

професионална практика“ и според доц. д.п.н Стоил Мавродиев те с основание могат да бъдат наречени български „психоаналитици“ (Mavrodiiev, 2022).

Основна цел на монографията е да бъде проучено и анализирано творчеството на авторите, работили в тази парадигма, като се открият основните им идеи и оригинални приноси. Научното творчество на доц. д.п.н Стоил Мавродиев показва неговият устойчив интерес към темата за историята на българската психоанализа – през 2017 г. е публикувана монографията му „Психоаналитичното творчество на Иван Кинкел“, а през 2021 г. излиза монографията му „Психоаналитичното творчество на Иван Русев“. Авторът има множество научни статии и доклади по темата. Доц. д.п.н Стоил Мавродиев извършва мащабно проучване на каталози, архиви и фондове на библиотеки, вследствие на което съставя изчерпателна библиографска справка по

автори и техните произведения. Чрез научно-критичен анализ и аналитичен метод изследва и анализира основните тези, идеи и приноси в творчеството на българските фройдисти (Иван Кинкел, Любомир Русев, Младен Николов, Буко Исаев, Найден Шейтанов, Атанас Илиев и др.)

Като използва сравнителен метод, авторът откроява основните проблемни области в творчеството на българските психоаналитици. Представени са творческите постижения и оригиналните приноси на тези автори: въпросът за същността на религията в творчеството на Иван Кинкел; оригиналната идея на Любомир Русев за съотношението на глада и либидото като начала на живота. Разгледан е приносът на Найден Шейтанов за анализа на митологията и началото на българската сексология. Проучен е приносът на Младен Николов в прилагането на психоаналитичната теория в криминалната психология.

Авторът представя оригиналния психоаналитичен прочит, които тези автори правят на обществено-политически и социални явления от българската действителност по това време: психоанализа на войната и революциите; на престъпността, проституцията и самоубийството; разглежда психоаналитичния ракурс на българските автори към митологията, фолклора и народопсихологията (сексуалната философия на българина; въпросите на възпитанието и формирането на личността). Разгледано е полето на психопрофилактика, психопатология и абнормност.

Интересен раздел представлява представянето на връзката между художествената литература и психоанализата – проучени са изследванията на Атанас Илиев за художественото творчество, анализът на Любомир Русев върху личността и творчеството на Христо Ботев, психоанализа на творчеството на Яворов.

Отделна глава е посветена на критиката на психоанализата. Отричането на основните фройдистки възгледи по морални, религиозни, философски, научни или други причини съпътства психоанализата още от зората на нейното създаване. Още Фройд разглежда този процес, наречен от него „съпротивите към психоанализата“. Под влияние на тези съпротиви през 20-те години на XX век той започва преразглеждане на теоретичните си възгледи от първия период. Както пише Ален Ваниер: „Психоанализата редовно среща съпротиви, които са също и поражданите от нея вътрешни трудности... Така че психоанализата трябва да се изобретява с думите и през историческите залози в момента на нейното практикуване“ (Vanier, 2000).

Критика на психоанализата се появява и в България още по време на появата на аналитичното движение през 20-те – 40-те години на XX век.

Авторът описва полемиката между Любомир Русев и Михаил Димитров; между Иван Кинкел и Михаил Димитров; полемиката на Иван Кинкел с Димитър Михалчев. Представени са възгледите на изявения критик на психоанализата психиатърът Кирил Чолаков, който както преди, така и след 1944 г. е „последователен в своите критики и несъгласия с психоанализата (Mavrodiiev, 2022). В отделен параграф авторът представя критиците на психоанализата в периода 1944-1989 г. (Кирил Чолаков, д-р Христо Димитров, Асен Киселинчев), които, водени от марксистко-ленинската идеологическа рамка, заклеят психоанализата като „буржоазна“, „реакционна“ и ненаучна.

В заключение

На основата на тези задълбочени проучвания доц.д.п.н Стоил Мавродиев достига до извода, че българската психоанализа от началото на XX век е „едно успешно движение, което обогатява не само направленията в българската психология към онзи момент, но и дава нови възможности и гледни точки за тълкуване на редица социални феномени, религия, изкуство и др. Българските психоаналитици оставят след себе си значима научна продукция... допринасят за обогатяването и на самото общество с нови ценности и насоки на мислене“ (Mavrodiiev, 2022). Авторът убедително доказва, че творчеството на българските психоаналитици от първата половина на XX век и до днес не е загубило своята актуалност и трябва да се изучава и познава. Неговият труд е задълбочено изследване на нашето психоаналитично наследство и представлява значим принос към българската психологическа наука.

Funding/Financial Support

The author has no funding to report.

Other Support

The author has no support to report.

Competing Interests

The author has declared that no competing interests exist.

References

Vanier, A. (2000) *Lacan*. Publishing House Lik, Sofia.

Landman, P. (2006) *Freud*. PRACTICES series. Center for psychosocial support. Bulgarian space for psychoanalysis. Sofia.

Mavrodiev, S. (2022). *Psihoanalizata v Balgariya do 40-te godini na XX vek*. [Psychoanalysis in Bulgaria until the 1940s]. Paisii Hilendarski University Publishing House, Plovdiv, Bulgaria.

About the author

Milena Motsinova-Brachkova, Ph.D., Assoc. Prof. at Department of Psychology, Faculty of Philosophy, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria. Milena Brachkova's professional and scientific interests are in the field of biological psychology, child psychology, psychoanalysis and psychotherapy, therapy and training approaches for children with special educational needs. She is a member of an Association "SOCIÉTÉ BULGARE PSYCHANALYSE LACANIENNE".

Corresponding Author's Contact Address [\[TOP\]](#)

Department of Psychology, Faculty of Philosophy,
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, Bulgaria.
E-mail: m.mocinova@ts.uni-vt.bg

